

SAN'AT VA RUHIYAT: CHIZMACHILIKDA INSON HISSİYOTLARINI IFODALASH

*Nizomiy nomidagi O`Zmpu
Psixologiya kofidasi o`qtuvchisi*

Saidova Nargiza Ismatulla qizi

*Nizomiy nomidagi O`ZMPU Professional
ta`lim vas`at fakulteti "Tasviriy san`at
va myhandislik grafikasi" yo`nalish
1-kurs bosqich talabasi*

Kuchmurodova Dilrabo Ismatullo qizi

Anotatsiya: Ushbu maqolada san`at va ruhiyat o`rtasidagi bog`liqlik hamda chizmachilik orqali inson hissiyotlarini ifodalash masalasi yoritilgan. Chiziq, shakl va ranglar orqali ruhiy holatning aks etishi, rassomning ichki kechinmalari va tasvir o`rtasidagi uyg`unlik haqida fikrlar bayon etiladi. Shuningdek, chizmachilikning inson ruhiyatiga ijobiy ta`siri va uning tinchlantiruvchi ahamiyati ochib beriladi. Maqola tasviriy san`atga qiziquvchilar va talabalarga mo`ljallangan.

**Kalit so`zlar:** san`at, ruhiyat, chizmachilik, hissiyot, chiziq, shakl, rang, ijodiy jarayon, art-terapiya, emotsional ta`sir.

ИСКУССТВО И ПСИХИКА: ВЫРАЖЕНИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ЭМОЦИЙ В РИСУНКЕ.

Аннотация: В статье рассматривается связь искусства и психики, а также выражение человеческих эмоций в процессе рисования. Описывается, как линии, формы и цвета отражают внутреннее состояние человека и передают эмоциональное настроение художника. Отмечается положительное влияние рисования на эмоциональное состояние и его значение как средства внутреннего спокойствия и самовыражения. Материал предназначен для студентов и всех, кто интересуется изобразительным искусством.

Ключевые слова: искусство, психика, рисование, эмоции, линия, форма, цвет, творческий процесс, арт-терапия, эмоциональное воздействие.

ART AND THE PSYCHE: EXPRESSING HUMAN EMOTIONS IN DRAWING

Abstract: This article describes the connection between art and the human psyche, as well as the expression of emotions through drawing. It explains how lines,

shapes, and colors reflect a person's inner state and convey the emotional mood of the artist. The positive effect of drawing on emotional balance and its role as a means of self-expression and inner calm are also highlighted. The article is intended for students and those interested in visual art.

Keywords: art, psyche, drawing, emotions, line, shape, color, creative process, art therapy, emotional impact, rayon, art-terapiya, emotsional ta'sir.

San'at — inson qalbining eng chuqur qatlamlariga yo'l ochuvchi, ong va ruhiyatni uyg'unlashtiruvchi ma'naviy jarayondir. Chizmachilik esa ushbu jarayonning eng sodda, ammo eng ta'sirchan ko'rinishlaridan biridir. Qalamning oq qog'ozga tegishi bilan dunyoga keladigan tasvirlar faqat ko'z bilan emas, balki qalb bilan his qilinadi. Inson ruhiyati, ichki kechinmalari, o'y-fikrlari chizilgan har bir chiziq, rang va shaklda o'z aksini topadi. Shu bois chizmachilik psixologiya, estetik tarbiya va san'atshunoslikning tutashgan nuqtasida turadi. Ushbu maqolada chizmachilik san'atida hissiyotlarni qanday ifodalash mumkinligi, bu jarayonning ruhiy va psixologik asoslari hamda ijodkorning ichki olami bilan tomoshabinning hissiy qabul qilishi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tahlil qilinadi. Chizmachilik esa san'atning eng qadimiy va eng sodda ko'rinishlaridan bo'lib, inson qalbidagi kechinmalarni bevosita tasvirga ko'chirish imkonini beradi. Qalamning oq qog'ozga tekkandagi har bir harakati ijodkorning kayfiyati, ruhiy holati, ichki iztiroblari yoki quvonchlaridan darak beradi. Shu bois chizmachilik psixologiya va san'atshunoslik kesishgan nuqtasida muhim o'rin tutadi. Mazkur maqolada chizmachilik san'atida hissiyotlarning aks etishi, bu jarayonning ruhiy mexanizmlari va tasvirning tomoshabinga ko'rsatadigan emotsional ta'siri ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. San'at qadimdan ruhiy tozalanish, o'zini anglash, ichki muvozanatni topish vositasi sifatida qaralgan. Psixologlarning fikriga ko'ra, ijodiy jarayon shaxsning ichki kechinmalarini tashqi shaklga chiqarish orqali ruhiy yengillik beradi shu bilan birga muloqat qilish, o'zini anglash va his-tuyg'ularni boshqarishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa chizish jarayoni fikrlarni tartibga soladi, hissiyotlarni boshqarishni osonlashtiradi va stressni kamaytiradi hamda o'z emosional kechinmalarini erkin, cheklovsiz ifodalash imkonini beradi. Chizmachilikda har bir chiziq, har bir shakl tasodifiy emas — ular insonning ruhiy holatini ifoda etuvchi belgilar tizimidir. Masalan, yumshoq, ravon chiziqlar tinchlik va sokinlik tuyg'usini berar ekan, keskin, siniq va tez chiziqlar tashvish, g'azab yoki qo'rquv kabi kuchli hissiyotlarni ifodalaydi. Chizmachilik jarayonida rassomning ruhiy holati chiziqlarda, shakllarda va tasvirning umumiy ritmida aks etadi. Inson ongida kechayotgan holatlar ong ostida avtomatik tarzda tasvirga ko'chishi mumkin. Shu bois har bir chiziq, har bir soya rassomning ichki olamidan darak beradi. Chizmachilik san'atida hissiyotlarni aks ettirish uch

asosiy vosita orqali amalga oshadi: chiziq, shakl va rang (rangli grafika holatida). Har bir vosita o'ziga xos ma'no yuklaydi.

Xulosa qilib aytganda chizmachilik san'ati inson hissiyotlarini ifodalashning eng ta'sirchan vositalaridan biridir. Chiziq, shakl va rang inson ruhiyatining eng nozik kechinmalarini tasvirga ko'chirishga xizmat qiladi. Chizish jarayoni shaxsning ichki olamini ochadi, uni tinchlantiradi, ruhiy muvozanatni tiklaydi. Shu bois chizmachilik san'at sifatida ham, psixologik yordam vositasi sifatida ham ahamiyatlidir. San'at va ruhiyat o'rtasidagi chuqur bog'liqlik chizmachilik orqali yanada yorqin namoyon bo'ladi. Inson tasvir orqali o'zini anglaydi, hissiyotlarini boshqaradi va ma'naviy kamolot sari qadam tashlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xolmatova, N. Tasviriy san'at nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: Ilm Ziyos, 2021.
2. Kandinskiy, V. O rangning ruhiy ta'siri. Moskva: Iskusstvo, 2017.
3. Arnheim, R. Art and Visual Perception. California University Press, 2004.
4. Lowenfeld, V. & Brittain, W. Creative and Mental Growth. Macmillan, 1987.
5. G'ofurov, A. Grafika san'ati asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.